

Ferdinandy György

Adalékok egy szociográfiához

Chica* kimaradt az egyetemről. Odaát, az Óvilágban is így történnek a dolgok. Így is, meg nem is. Mert mégsem egészen. Ott beleszületnek a bajba a gyerekek. Mint mondják, halmozottan hátrányos helyzetűek. Mindenfelét megpróbálnak velük, amíg csak vissza nem szippantja őket a régi környezet.

Ez itt, a Szigeten, még félig-meddig agrártársadalom. Itt a szegénységnek még tartása van. Aki az ültetvényeken marad, az akár boldog is lehet. De jaj annak, akinek kinyílik a csipája! Ez a világ mindent megígér. És nem tartja be az ígéreteket.

Lehetséges, hogy itt van elásva a kutya. És hogy Ó- vagy Újvilág; egyremegy.

Chica szívósabbnak bizonyult, mint a többiek. Két év után ismét beiratkozott. Akkor mondta tollba nekem az itt közreadott szöveget. Tanult abból, amit átélt, befejezte az egyetemet. Férjhez ment, a férje rendőr. Szült neki két gyereket.

Annak idején azt mondta, tanító néni szeretne lenni. Most elérte célját. Néhány évig a Szigeten tanított, a déli parton. Azután elvált, és gyerekestül New Yorkba költözött. Bronxban él ma is, a Puerto Rico-i negyedben. Nemsokára nyugdíjba megy.

Nemrég megszerezte a címemet. Azt írta, én voltam a legfontosabb ember az életében. A mondat olyan, mint egy kitüntetés. Büszkén viselem.

Chica New Yorkban

Van egy diáklányom, bejár hozzám az irodára. Leül, összeszorítja a combját, fekete hattyúnyakán lüktet az ér, vár valamit. Eddig még nem tettem a térdére a kezem.

* A *Forrás*ban közölt szociográfia (Ferdinandy György: *Chica [Trópusi lány]* – Forrás, 2006. február) eredetileg Párizsban jelent meg. A hetvenes években francia kiadóm volt, franciára kellett átírnom a szép, ízes spanyol szöveget. Spanyolra csak az idén fordította vissza egy Puerto Rico-i tanárnő. Második kiadója dominikai. Most pedig, 2006. Ünnepi Könyvhetére, magyarul is elkészült Chica élete. *Habet sua sorte...* Ezekkel a jegyzetekkel most már teljes Carmen Rivera Ramos, egy trópusi lány élete.

Bibliográfia: Chica, Claudine, Cali, Éditions Denoël, Paris, 1973
Cielos vacíos, Ediciones Isla Negra, San Juan, 2006
Chica, trópusi lány, Hét Krajcár Kiadó, Budapest, 2006

De most dolgozni fogok. Ma reggel kulcsra zárom az ajtót, behúdom a függönyöket. Elég volt a nosztalgiából. Fel fogom fedezni a jelent.

– Beteg volt? – kérdi a lány.

Bólintok, papírt, ceruzát keresek.

– Szóval?

Megnedvesíti a száját, padlizsánkék ajkai között nyelve, ínye valószínűtlenül rózsaszínűek.

– Szóval – mondja. Meséli az életét, én pedig jegyzetek. A lényeg nem kerül felszínre csak az első félóra üresjárata után.

Most még arra is van időm, hogy benézzek a szoknyája alá. Pihenek.

– Szóval, amikor visszajött, folyt róla a víz, és állandóan zsebkendőt tartott a szája előtt. Úgy táncolt, mintha aludna, de nem a gyönyörtől, egyszer meg is kérdeztem tőle, egyedül táncol, vagy velem. De én még akkor se kaptam észbe, fogalmam sem volt róla, hogy milyenek a kábítószeresek.

– És?

– Azután meg akart csókolni. Nem engedtem, mert a szája bűdös volt, és valahogyan nem is úgy akarta, mint a többiek. Akkor sokáig sírt, azt mondta, nem szereti őt senki a világon. Meg hogy leszokna a fűről, ha megígérem, hogy a felesége leszek.

Nagyon akart volna egy autót, de a szülei sajnálták tőle a pénzt. Menj dolgozni, mondtam neki én, de azt felelte, hogy nincs munka, és csak árulta tovább a füvet.

Azután egy este beállított, józan volt, azt mondta csomagoljak, itthagyjuk ezt a rohadt telepet. Akkor még nem szerettem őt, de hát egész nap esett az eső, azt feleltem, várj kint, rögtön kimegyek.

Háromszáz dollárt hozott magával, én csak harmincat találtam a fehérneműben. Olyan sokáig vártuk a buszt, félni kezdtem, hogy utánunk küldik a rendőröket.

Az eső is újra esett, és egyszer csak odaszól nekem a sötétben, hogy gyere már, van egy autó. Nem kérdeztem, honnan van. A repülőtéren elővette a pénzt, megváltotta a jegyket.

Csak később indult New Yorkba a gép, mondtam neki, üljünk be a büfébe. Beleegyezett. Nem értettem, minek volt gyapjúsapka a fején meg lila motoros-szemüveg.

Később odajött egy barátja, hívta a mosdóba, és ő nem akart. Azt mondta, szerez pénzt, de ezen a másik csak nevetett. Nem volt mit tenni, elővette a pénzünket, fizetett.

Mások is jöttek utána, követtek minket a sötétben, és ő mindegyiknek tartozott, öt dollárral, tízzel. Mire megjött az éjjeli járat, nem maradt már csak az én harminc dollárom, meg a jegyek.

Így dolgozunk. Peregnek a szavak, gyűlnek a kéziratkötegek. A lány sóhajt, elnyúlik a széken, kesernyés illata betölti az irodát. Álmosan lefetyel a ventilátor, mégis alig mozdul a lég. Nézem az órát, ásítok. A munka halad. Élem a jelent.

*

Az indulás nem is olyan rossz. A csipetnyi csalás, a bűdös szájú, lehunytt szemmel táncoló kábítószeresek. A valahonnan lett autó és az, hogy nem úgy

akarta megcsókolni, mint a többiek. A gyapjúsapka, a titokzatos hitelezők meg a lila motoroszemüveg.

Mégsincs kedvem folytatni; idegen élet, idegen emberek. Szánom őket, de nem érdekelnek. Múlik az idő, a lány beszél, én pedig várom, hogy hátha mégis áramkörükbe vonnak ezek a lazán kapcsolódó, sivár esetek.

Valamivel hajnal előtt érkeztünk a Kennedyre. Mint egy jégszekrényből, úgy ömlött be a nyitott ajtón a hideg. Még csak egy pulóverünk se volt. Egy latin sofőr vitt be húsz dollárért a Brooklynig.

A nővérem még otthon volt, beengedett. Lefeküdtem, nem is hallottam, amikor elment hazulról. Ez meg azonnal elkezdett simogatni.

Azelőtt, ha ellöktem, megnyugodott. De most hiába próbáltam, nem hagyta lerázni magát. Bezárkóztam a vécébe, akkor meg az ajtóban könyörgött, mint egy gyerek. Ha vizelni kell, mondtam neki, vizelj a lefolyóba. De engem hagyj békén, felejs el engemet.

Amikor a nővérem hazajött, félrehívott. Csak azt kérdezte: megvolt? Én pedig ráztam a fejemet. Akkor azt mondta, hogy úgy beszél velem, mint nő a nővel, és hogy New York tele van ringyóval, ha nem elégítem ki a fiúmat, még észbe se kaptam, és máris elveszítem.

Attól kezdve jobban vigyáztam. Kérhetett bármit, a kedvében jártam. Régen úgy képzeltem, hogy nincsen jobb, mint azzal lenni, akit az ember szeret. Hát nem így lett, nem egészen. Beletörődtem, de azért nyitva tartottam a szemem: rám nem fogják mondani, hogy lecsapták a kezemről az emberemet.

– Azután?

– Azután hamar elfogyott a pénz. A nővérem azt mondta, jobb lesz, ha munkát keresek. Egy reggel nekivágtunk: addigra szereztünk már meleg pulóvereket. A subway lejárójában találtam öt centet, úgy megörültem, mint egy gyerek.

Aznap neveltünk utoljára. Ez a tahó nem tudta, hogy a subway magától is megáll, úgy integetett, mint otthon a busznak. Nem beszélt angolul, és én még örültem is neki, hogy nem ért semmit, és hogy mindenhová csak én vezetem.

A Man-Powernál azután alaposan lehűtöttek. A bejáratnál egy nagy kövér asszony írta össze a munkanélkülieket. Aki nem értett angolul, annak azt mondták: köszönöm, és máris mehetett. Engem végignézett az a nő, és azt mondta: nocsak, nem is tudtam, hogy a szoknyák már ott is ilyen rövidek.

Egy csavargárba utaltak, vonattal kellett kiutazni, mi meg egy olyan vonatra szálltunk, ami valahova máshová ment. Amikor visszatértünk, késő volt, a Man-Powernál azt mondták, hogy azóta már betöltötték a helyemet. Hát hazamenünk. Még örültünk is, hogy az egészségből semmi se lett.

*

Eleinte a nővéremnél mindig volt valami enivaló. De később ő is belefáradt, már csak aludni járt haza, és mi elkezdtünk éhezni. Csak akkor jöttünk rá, amikor a fiúmat meghívta valami barátja. Húst és paradicsomot ettünk vacsorára, erre jól emlékszem, mert kihánytam az egészet a földalattiban, hazamenet.

Ki kellett mennünk a levegőre, és nem maradt csak kilenc fillérem. Megállítottam egy amerikaiat, kértem egy pennyt, nem adott. Gyalog mentünk tovább, néztük

a járdát, hogy hátha találunk. És még van, aki azt mondja, hogy az utcán hever itten a pénz! Azt hittem, megfagyok.

Hát igen. Megállok. Régen én is úgy képzeltem, hogy nincsen jobb, mint azzal lenni, akit az ember szeret. Az, aki azt hitte, hogy itt az utcán hever majd a pénz, ugyancsak én vagyok. Talán csak azért beszél itt előttem ez a lány, hogy utat találjanak az ilyen gondolatok.

Közben a nővérem kitett minket az ágyból, adott két pokrócot, lent ágyaztunk magunknak az asztal alatt. Megettünk mindent, még a jeget is: az egész lakásban csak egy nagy doboz Lipton tea maradt. Akkor már azt hittem, minden belső részem kiszakad. Becsöngettem a szomszéd lakásba, kértem egy dollárt. Az asszonynek nem volt pénze, de volt egy nagy fazék tészta a tűzön, hát ennem adott.

Nem mertem még kérni tőle, mert akkor meg kellett volna mondanom, hogy egy fiúval vagyok. Amikor hazamentem, azonnal megérezte rajtam a tézstaszagot. Azt mondta, hogy neki ebből elég, összevissza kiabált, mielőtt elment, még jól meg is rugdosott.

– És?

– És egész éjjel folyt belőlem a vér. A nővérem azt mondta, örülhetek, hogy így elvette, amit adott.

– És?

– Mit és? Azóta se láttam. Hazajöttem a pénzzel, amit a nővérem kölcsönadott.

Leteszem a blokkot, kinyitom az ajtót, ablakot. És? Semmi. Rég elfelejtettem már a fekete diáklány hattyúnyakát, az ében combokat a szoknyája alatt.

Mégis, valahogyan így kellene írni. Nyugodtan, szárazon. Végigvenni a hazugságokat, az úrt, az értelmüket veszített jelszavakat. Az is igaz, hogy nehéz az ürülekről értekezni, miközben az ajkaidat nyaldossa a hab.